

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ OSÓB STARSZYCH

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez
Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Doskonała Nauka II”

Patronat Honorowy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

PREZYDENT.PL

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

DOSKONAŁA NAUKA II
Konferencja naukowa
Międzynarodowy Dzień Osób Starszych 2023

**DOFINANSOWANIE
118 664,16 zł**

**CAŁKOWITA WARTOŚĆ
138 664,16 zł**

**DATA PODPISANIA UMOWY
12.09.2023 r.**

Termin realizacji projektu: 30.05.2023 r. - 30.12.2023 r.

Spis treści / Contents:

Rola precyzyjnej medycyny w geriatrii / <i>The role of precision medicine in geriatrics</i> prof. dr hab. n. med. Dorota Religa / Prof. Dorota Religa, MD, PhD	3
Postępy farmakoterapii wieku podeszłego / <i>Advances in pharmacotherapy of the elderly</i> prof. dr hab. n. med. Krzysztof J. Filipiak / Prof. Krzysztof J. Filipiak, MD, PhD	9
Upadki u osób starszych / <i>Falls in the elderly</i> prof. dr hab. n. med. Robert Gasik / Prof. Robert Gasik, MD, PhD	15
Przeciwdziałanie starzeniu się nerek / <i>Counteracting kidney ageing</i> prof. dr hab. n. med. Jacek Rysz / Prof. Jacek Rysz, MD, PhD	21
Wdrożenie niemieckiej adaptacji programu CDSMP – osiągnięcia i możliwości / <i>Implementation of the German adaption of the CDSMP – successes and chances</i> prof. dr Marie-Luise Dierks / Prof. Dr. Marie-Luise Dierks dr n. społ. Marius Hartmann / Dipl. SocSci Marius Hartmann	28
Najciekawsze badania medyczne niezbędne dla zdrowia seniora w 2023 roku / <i>Most interesting medical research essential for elderly health in 2023</i> dr hab. n. med. Robert Olszewski, prof. NIGRiR / Assoc. Prof. Robert Olszewski, MD, PhD mgr Klaudia Watros / Klaudia Watros, MPH	32
Niedokrwistość w starszym wieku z perspektywy geriatry / <i>A geriatrician's perspective on anaemia in the elderly</i> prof. dr hab. n. med. Tomasz Targowski / Prof. Tomasz Targowski, MD, PhD	36
Co nowego? Mikrobiota osób starszych / <i>What's New. The microbiota of the elderly</i> prof. dr hab. n. med. Grażyna Rydzewska / Prof. Grażyna Rydzewska, MD, PhD	42
Sztuczna inteligencja w onkologii / <i>Artificial intelligence in oncology</i> dr hab. n. med. Krzysztof Jeziorski / Krzysztof Jeziorski, MD, PhD	48
Problemy zdrowotne osób starszych w Ukrainie / <i>Health problems of the elderly in Ukraine</i> prof. dr hab. n. med. Iana Andreieva, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. nadzw. dr n. med. Dmitro Mirnii / Prof. Iana Andreieva, MD, PhD, Oleksander Tokarenko MD, PhD, DoS, Prof., Oleksander Tokarenko jr., MD, PhD, Assyst. Prof., Assoc. Prof. Dmitro Mirnii MD, PhD	52
Przewlekłe niedotlenienie mózgu wśród seniorów – zmiany w zachowaniu, funkcjach poznawczych i jakości snu / <i>Problems in elderly Ukrainians with chronic brain ischemia: cognition, behaviour, sleep</i> prof. dr hab. n. med. Khrystyna Duve / Assoc. Prof. Khrystyna Duve, MD, PhD dr hab. n. med. Maria Martseniuk / Maria Martseniuk, MD, PhD	56

Problemy zdrowotne osób starszych mieszkających w Ukrainie

prof. dr n. med. Iana Andreieva,

prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko,

prof. nadzw. dr n. med. Dmitro Mirnii

Ukraina jest jednym z najszybciej starzejących się krajów (wg Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych Organizacji Narodów Zjednoczonych, 2019) i odnotowuje największy odsetek osób starszych dotkniętych wojną. Jedna czwarta ludności kraju to osoby powyżej 60. roku życia, zaś we wschodniej Ukrainie co trzecia osoba wymagająca pomocy od momentu rosyjskiej inwazji w 2014 r. ma powyżej 60 lat. Jest to zatem największy kryzys humanitarny dotyczący osoby najstarsze. Obecnie osoby starsze stanowią nieproporcjonalnie dużą liczbę cywilów, którzy przebywają na terenach objętych działaniami wojennymi, narażając się na większe ryzyko śmierci lub obrażeń. Osoby w wieku powyżej 60 lat stanowiły 32% cywilów zabitych między 24 lutego 2022 r. a 28 lutego 2023 r. (dla przypadków, dla których możliwe było określenie wieku) (wg Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, 2023).

Starszych Ukraińców można dziś podzielić na trzy grupy: tych, którzy pozostali w swoich domach, wewnątrznie przesiedlonych cywilów i tych, którzy przedostali się przez granicę do sąsiednich krajów. Zdecydowana większość osób starszych nadal przebywa na terytorium Ukrainy, a 99% z nich nie chce opuszczać swoich domów. Na dzień 23 maja 2023 r. szacuje się, że na terytorium

Health problems of the elderly in Ukraine

Iana Andreieva, MD, PhD, DoS, Prof.,

Oleksander Tokarenko MD, PhD, DoS, Prof., Oleksander Tokarenko jr., MD, PhD, Assyst. Prof.,

Assoc. Prof. Dmitro Mirnii MD, PhD

Ukraine is among the fastest-aging countries (UN DESA, 2019) and has the largest percentage of older people affected by conflict in a single country. One-quarter of the country's population is over the age of 60, while in eastern Ukraine, one in three of those needing assistance since the Russian invasion in 2014 have been over 60. This makes it the world's oldest humanitarian crisis. More senior people now make up a disproportionate number of the civilians who have remained in areas of active hostilities, facing a greater risk of being killed or injured. People over 60 comprised 32 percent of civilians killed from 24 February 2022 to 28 February 2023 (for cases in which age was recorded) (UN Human Rights, 2023).

Older Ukrainians nowadays could be divided into three groups: those who remained in their houses, internally displaced civilians, and those who make it across the border into neighboring countries. To a large majority, older people are staying in Ukraine, with 99% of them preferring not to be evacuated from their homes. As of 23 May 2023, there are now an estimated 5.1 million persons internally displaced within Ukraine (about 11% are elderly)(IOM, 2023), and more than 6.2 million persons have crossed the border into neighboring countries (about 13% are elderly)(UNHCR, 2023).

Problemy zdrowotne osób starszych mieszkających w Ukrainie
prof. dr n. med. Iana Andreieva,

prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko,
prof. nadzw. dr n. med. Dmitro Mirnii

Ukrainy przebywa obecnie 5,1 miliona osób wewnątrznie przesiedlonych (około 11% z nich stanowią osoby starsze) (wg Międzynarodowej Organizacja ds. Migracji, 2023), a ponad 6,2 miliona osób przedostało się przez granicę do sąsiednich krajów (około 13% z nich stanowią osoby starsze) (wg Biura Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców, 2023).

Przepyaliśmy grupę 32 seniorów zamieszkujących region Zaporozża (grupa I), grupę 19 osób tymczasowo przesiedlonych z terenów okupowanych (grupa II) oraz grupę 36 uchodźców z Ukrainy przebywających obecnie w Warszawie (grupa III).

Respondenci z grupy pierwszej do najczęściej napotykanym problemów zaliczyli problemy z zakupem niezbędnych leków (83%, w tym 84% z powodu trudności finansowych, 52% z powodu braku leku w aptece), trudności w dostępie do opieki medycznej (brak odpowiedniego specjalisty – 69%, problemy z umówieniem się na wizytę lekarską – 62%), niezadowolenie z jakości opieki medycznej (47%). Wśród przyczyn kontaktu z placówką służby zdrowia respondenci wskazywali: choroby układu krążenia (73%), cukrzycę (38%), choroby onkologiczne (41%), choroby stawów (59%), schorzenia gastroenterologiczne (37%) oraz schorzenia neurologiczne (55%). Ponad

Health problems of the elderly in Ukraine
Iana Andreieva, MD, PhD, DoS, Prof.,

Oleksander Tokarenko MD, PhD, DoS, Prof., Oleksander Tokarenko jr., MD, PhD, Assyst. Prof.,
Assoc. Prof. Dmitro Mirnii MD, PhD

We interviewed 32 seniors in the Zaporizhzhia region who are residents (1st group), 19 people who were temporarily resettled from the occupied territories (2nd group), and 36 refugees from Ukraine who are now in Warsaw (3rd group).

Among the problems faced by respondents from the first group, the most common were problems with purchasing necessary drugs (83%, among them 84% - financial difficulties, 52% - lack of the drug in the pharmacy), difficulties in accessing medical care (lack of necessary specialist - 69%, problems with making an appointment with a doctor - 62%), dissatisfaction with the quality of medical care (47%). Among the reasons for contacting a healthcare provider, respondents indicated: cardiovascular diseases (73%), diabetes mellitus (38%), oncological pathology (41%), joint diseases (59%), gastroenterological pathology (37%), and neurological pathology (55 %). More than half of the respondents indicated two or more chronic diseases. The main worries among patients in the 1st group who visited the GP were increased blood pressure, headache, numbness in limbs, low back pain/neck pain, palpitations, arrhythmias, shortness of breath, and severe weakness. In addition, respondents most often noted sleep problems (96%), anxiety (connect to family members – 92 %, especially

Problemy zdrowotne osób starszych mieszkających w Ukrainie
prof. dr n. med. Iana Andreieva,

prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko,
prof. nadzw. dr n. med. Dmitro Mirnii

połowa respondentów cierpi na dwie lub więcej chorób przewlekłych. Do głównych dolegliwości pacjentów z grupy I, którzy zgłosili się do lekarza pierwszego kontaktu, należały: podwyższone wartości ciśnienia tętniczego, bóle głowy, drętwienie kończyn, bóle pleców/szyi, kołatanie serca, zaburzenia rytmu serca, duszności i silne osłabienie. Ponadto respondenci najczęściej deklarowali problemy ze snem (96%), niepokój (dotyczący członków rodziny – 92%, szczególnie gdy bliska osoba wyjechała lub uczestniczy w działaniach wojennych), zaburzenia pamięci (72%), frustrację (90%), złość (64%), ciągłe złe samopoczucie (77%).

Uczestnicy z grupy drugiej najczęściej sygnalizowali trudności w dostępie do opieki medycznej (brak odpowiedniego specjalisty – 79%, problemy z umówieniem się na wizytę u lekarza – 84%), trudności z zakupem potrzebnych leków (83%, w tym 84% z powodu trudności finansowych, 52% z powodu braku leku w aptece), niezadowolenie z jakości opieki medycznej (63%). Najczęściej występującymi chorobami wśród respondentów z tej grupy były choroby układu krążenia (81%), układu oddechowego (57%), układu nerwowego (54%) oraz schorzenia onkologiczne (38%). 87% pacjentów skarżyło się na problemy ze snem. Zaburzenia nastroju odnotowano u 70% osób starszych.

Health problems of the elderly in Ukraine
Iana Andreieva, MD, PhD, DoS, Prof.,

Oleksander Tokarenko MD, PhD, DoS, Prof., Oleksander Tokarenko jr., MD, PhD, Assyst. Prof.,
Assoc. Prof. Dmitro Mirnii MD, PhD

when someone has mowed away and someone is at war), memory impairment (72 %), frustration (90%), anger (64%), a bad mood constantly (77%).

Participants from the second group most often indicated difficulties in accessing medical care (lack of necessary specialist – 79%, problems with making an appointment with a doctor – 84%), difficulties with purchasing required drugs (83%, among them 84% – financial difficulties, 52% – lack of the medication in the pharmacy), dissatisfaction with the quality of medical care (63%). Among chronic diseases, the most common were cardiovascular diseases (81%), respiratory (57 %), nervous system diseases (54 %), and oncology (38%). 87% of patients complained of sleep problems. Mood disturbances were reported by 70% of the elders.

Participants in the third group most often indicated the problems of access to medical care: difficulties in making an appointment with a doctor (72 %), a language barrier when communicating (100%), and a very long waiting time for a visit (92%), problems with purchasing medications (financial difficulties – 83%, need for a prescription – 77%). Among chronic diseases, the most common were cardiovascular diseases (76%), bone and joint diseases (78%), oncology (55%), and diabetes mellitus (52%). Sleep disturbances were observed in 52%

Problemy zdrowotne osób starszych mieszkających w Ukrainie
prof. dr n. med. Iana Andreieva,

prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko, prof. dr n. med. Oleksander Tokarenko,
prof. nadzw. dr n. med. Dmitro Mirnii

Z kolei osoby z grupy trzeciej najczęściej wymieniały problemy z dostępem do opieki medycznej: trudności w umówieniu się na wizytę u lekarza (72%), barierę językową w komunikacji (100%) oraz bardzo długi czas oczekiwania na wizytę (92%), problemy z zakupem leków (z powodu trudności finansowych – 83%, z powodu konieczności posiadania recepty – 77%). Jeżeli chodzi o choroby przewlekłe, to dominowały choroby układu krążenia (76%), choroby kości i stawów (78%), schorzenia onkologiczne (55%) oraz cukrzyca (52%). Zaburzenia snu zaobserwowano u 52% respondentów, a zaburzenia lękowe/ zaburzenia nastroju u 71%.

W miarę trwania konfliktu na Ukrainie, natężenie chorób występujących na terenie kraju i zapaść systemu opieki zdrowotnej mogą doprowadzić do katastrofy w zakresie zdrowia publicznego, zwłaszcza w przypadku osób starszych. Złagodzenie tego kryzysu będzie zależać od efektów mobilizacji zasobów, skuteczności systemu wsparcia zdrowotnego i optymalnej dystrybucji pomocy.

Health problems of the elderly in Ukraine
Iana Andreieva, MD, PhD, DoS, Prof.,

Oleksander Tokarenko MD, PhD, DoS, Prof., Oleksander Tokarenko jr., MD, PhD, Assyst. Prof.,
Assoc. Prof. Dmitro Mirnii MD, PhD

of respondents, and anxiety/mood disorders were in 71%.

As the conflict continues in Ukraine, disease burden within the country and a collapsing healthcare system could lead to a public health catastrophe, especially for the elderly. Mitigating this crisis will depend on the effects of resource mobilization, effective health support system, and optimal distribution of aid.